

3^e, GEACTUALISEERDE EDITIE

Bob van Duuren

AI VOOR SENIOREN

Spelenderwijs aan de slag met kunstmatige intelligentie

inclusief
gratis webversie
en chatbot!

VANDUUREN
MEDIA

AI VOOR SENIOREN

Bob van Duuren

VAN DUUREN
MEDIA

ISBN: 978-94-6356-433-5

NUR: 450

Trefw.: kunstmatige intelligentie, senioren

Vormgeving (concept): Pieter Dhaeze

Omslagontwerp: Budelinc, Rotterdam

Opmaak: Van Duuren Media, Culemborg

Druk: Veldhuis Media, Meppel

Foto omslag: Canva Pro

Eerste oplage: maart 2026

Dit boek is gedrukt op een papiersoort die niet met chloorhoudende chemicaliën is gebleekt. Hierdoor is de productie van dit boek minder belastend voor het milieu.

© Copyright 2026 Van Duuren Media B.V.

Van Duuren Informatica is een imprint van Van Duuren Media B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatie- of andere werken (artikel 16 Auteurswet 1912), in welke vorm dan ook, dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan noch de redactie, noch de auteur, noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

Van Duuren Media is lid van de Mediafederatie.

ONTDEK DE VOORDELEN VAN DIGITAAL LEZEN OP YINDO

Op Yindo vindt u digitale boeken van verschillende uitgeverijen, waaronder Van Duuren Media; deze zijn tegen betaling in te zien. Enkele voordelen van Yindo:

- u kunt uw boeken permanent of tijdelijk aanschaffen
- met de zoekfunctie doorzoekt u een boek op onderwerp of trefwoord
- het aanbod omvat leverbare en niet meer leverbare boeken

Kijk voor meer informatie op **www.vanduurenmedia.nl/yindo**

OVER DE AUTEUR

Fotograaf: José Ramon Sala.

Bob van Duuren (Amsterdam, 1962) schrijft al circa veertig jaar computerboeken. Het begon midden jaren tachtig met een boek over de Commodore 64. Daarna volgden boeken over Framework, programmeren (Turbo Pascal), grafische software (CorelDRAW) en Windows. Momenteel houdt hij zich voornamelijk bezig met kunstmatige intelligentie, waar hij inmiddels circa tien boeken over heeft geschreven. O ja: hij werkt ook nog als uitgever bij Van Duuren Media, dat hij in 2002 samen met Wouter Vermeulen oprichtte.

In het dagelijks leven reist hij tussen Amsterdam, Culemborg en Barcelona. In die laatste stad bouwde hij een tweede leven op, maar uiteindelijk is en blijft hij Amsterdammer in hart en nieren. Het klimaat is echter wel een stuk aangenamer in Barcelona!

INHOUDSOPGAVE

Inleiding		12
	Welkom!	13
	Aan de slag	15
Hoofdstuk 1:	Hoe het begon – een stukje AI-geschiedenis	16
	De vroege dagen van AI	17
	De eerste AI-programma's	17
	De opkomst van machine learning	18
	AI vandaag: van sciencefiction naar werkelijkheid	19
Hoofdstuk 2:	Werking van AI simpel uitgelegd	20
	Wat is generatieve AI?	21
	Hoe leert generatieve AI?	21
	Wat maakt generatieve AI zo bijzonder?	23
	Wat gebeurt er onder de motorkap?	25
Hoofdstuk 3:	Moeten we bang zijn voor AI?	28
	SkyNet en HAL 9000: feit of fictie?	29
	Waar moeten we wel op letten?	30
	Gevaren van voice cloning en phishing	31
	AI: een gereedschap in onze handen	32
	Blijf alert	32
Hoofdstuk 4:	Aan de slag met ChatGPT, Copilot en Gemini	34
	Inleiding	35
	OpenAI: ChatGPT	35
	Microsoft: Copilot	36
	Google: Gemini	37
	ChatGPT	37
	Copilot	41
	Gemini	44
	Algemene handigheidjes	47

Hoofdstuk 5:	Praten met AI: prompten	48
	Het belang van een goede prompt	49
	Het belang van specificiteit	50
	De rol van duidelijkheid	50
	Geef context, maar deel geen geheimen	50
	De kunst van het openstellen van mogelijkheden	50
	Conclusie	51
	Opbouw van een goede prompt	51
	Context en doorvragen	52
	Voorbeelden van slechte en goede prompts	54
	Inspiratie	54
 Hoofdstuk 6:	 Voorbeelden voor hobby, thuis en ontwikkeling	 62
	Vertalingen	65
	Taalgevoeligheid	65
	Talenkennis verbeteren	66
	Creatief schrijven	67
	Zakelijk schrijven	70
	Verhaaltjes voor het slapengaan	72
	Leren en onderwijs	78
	Algemene kennis en trivia	81
	Presentaties maken	84
	Hobby ontwikkelen	86
	Productiviteit	88
	Rollenspel: chefkok	91
	Rollenspel: personal trainer	96
	Reisgids: rondrit Bergen	99
	Reisgids: citytrip Barcelona	102
	Aanvullende voorbeelden om zelf te proberen	106

Hoofdstuk 7:	Afbeeldingen maken en bewerken	108
	Inleiding	110
	Generatieve AI voor afbeeldingen en video	110
	Impact op de kunstwereld	110
	Prompts voor beeldgeneratie	111
	Basisprincipes	114
	Tips en technieken	115
	Voorbeelden van prompts	116
	Aan de slag	117
	Afbeeldingen verder beïnvloeden	119
	Beperkingen	124
	Eigen afbeeldingen bewerken	126
	Video maken met Sora	129
	Tips, trucs en veelvoorkomende valkuilen	132
	Tips	132
	Trucs	132
	Veelvoorkomende valkuilen	133
	Auteursrecht	133
	Inspiratie	135
 Hoofdstuk 8:	 Inspirerende prompts	 138
	Prompts voor in en om het huis	139
	Ontspanning en vrije tijd	140
	Meditatie	141
	Speciale gelegenheden	142
	Persoonlijke ontwikkeling	143
	Technologie en innovatie	145
	Sociale interactie	147
	Fitness, gezondheid en welzijn	148
	Creativiteit	151
	Reizen en cultuur	152
	Gezondheid en medische zaken	154
	Milieu en duurzaamheid	156
	Financiën en financieel beheer	157
	Werken met foto's en documenten	159

Hoofdstuk 9:	AI in je broekzak	160
	Aan de slag op je telefoon	161
	Praten in plaats van typen	162
	Voorbeelden	163
	Laat de AI meekijken met je camera	163
	Stap voor stap: foto en vraag	164
	Handige mini-opdrachten voor onderweg	165
	Deel je resultaat met anderen	165
	Veilig en verstandig gebruik op mobiel	166
	Veelvoorkomende valkuilen en snelle oplossingen	166
	Tot slot	167
Hoofdstuk 10:	AI voor familie, herinneringen en levensverhalen	168
	Voor je begint	169
	AI als interviewpartner	170
	Van losse herinneringen naar een verhaal	171
	Jouw stijl behouden	172
	Foto's, onderschriften en fotoboeken	173
	Recepten en een familiereceptenboekje	174
	Kaartjes, speeches en moeilijke woorden	175
	Stap voor stap: in één uur een minilevensverhaal	177
	Inspiratie: twaalf kant-en-klare prompts	177
	Tot slot	179
Bijlage A:	Ethische aspecten van AI-gebruik	180
	Ethische overwegingen	181
	Verantwoordelijkheden van ontwikkelaars en gebruikers	184
	Impact op het milieu	185
	Transparantie en verantwoording	186
	Praktische checklist voor verantwoord AI-gebruik	189

INLEIDING

:::00 INLEIDING

WELKOM!

AI... het lijkt inmiddels wel een toverwoord. Je kunt geen krant meer openslaan of er wordt wel geschreven over kunstmatige intelligentie, ook wel *artificial intelligence* of kortweg AI genoemd.

Ik kan me voorstellen dat u denkt: daar loop ik met een grote boog omheen. Immers, waarom zou u met deze enigszins onvoorspelbare en misschien wel gevaarlijke technologie aan de slag willen gaan? Google werkt toch ook als u iets wilt weten?

En dat klopt. Google of Bing is waarschijnlijk de zoekmachine die u gebruikt als u iets wilt opzoeken. Maar de resultaten staan altijd in een lijstje met webpagina's, waarvan je maar mag hopen of het juiste antwoord op de getoonde pagina staat. Daar gaat veel tijd in zitten. En dat terwijl u eigenlijk alleen maar op zoek was naar bijvoorbeeld een lekker dessert met weinig koolhydraten...

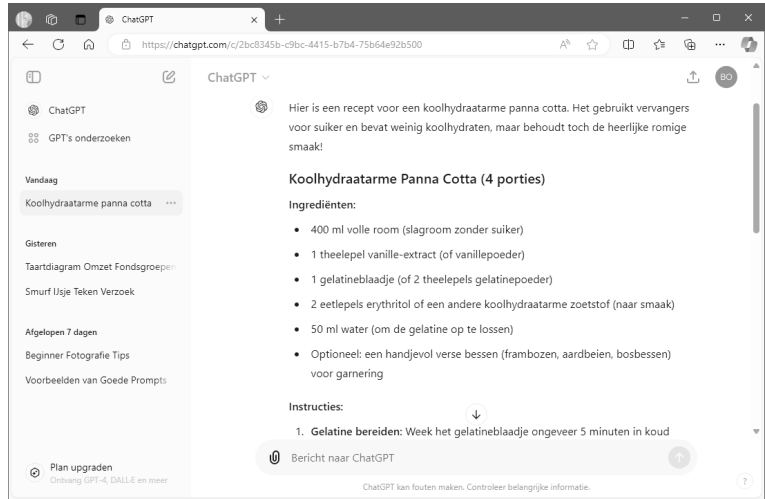
Welkom in de interessante wereld van AI, of liever gezegd: *generatieve AI*; want daar praten we over. In plaats van te googelen naar het genoemde koolhydraatarme dessert, biedt AI u de mogelijkheid om gericht – en gedetailleerd – een vraag te stellen. U krijgt dan niet een lijst met webpagina's, maar eenvoudigweg het recept; makkelijker kan niet! Kijk maar:

➤ Geef me een recept van panna cotta met zo weinig mogelijk koolhydraten.

Dit is een voorbeeld van een vraag die we aan AI kunnen stellen. Het systeem begrijpt gewoon Nederlands en antwoordt ook in zo goed als perfect Nederlands. In de afbeelding

ding ziet u een deel van de uitvoer van – in dit geval – ChatGPT, een van de programma's waar we in dit boek mee aan de slag gaan.

Koolhydraatarme panna cotta – uw persoonlijke chef-kok helpt u snel op weg.

Maar is AI dan niet gevaarlijk?, hoor ik u wellicht denken. Ach, de AI waar we in dit boek mee aan de slag gaan wordt generatieve AI genoemd, en heel flauw gesteld is het niet meer dan een taaltrucje. Een zeer slim en geavanceerd taaltrucje, maar uiteindelijk niet meer dan dat; in de komende hoofdstukken wordt dit aan de hand van een leuk voorbeeld toegelicht. En dat betekent dat het gevaar overzichtelijk is. Generatieve AI zal niet zelfstandig een kernoorlog beginnen. Uiteindelijk kun je met een hamer of een zaag ook dingen doen waar ze niet echt voor bedoeld zijn. En alle partijen die de in dit boek gepresenteerde programma's op de markt brengen zijn gebonden aan strenge regels, onder andere door de AI-verordening van de Europese Unie. Stelt u vragen die 'niet door de beugel kunnen' (lees: het bedrijfsbeleid van de aanbieder schaden), dan krijgt u simpelweg geen antwoord.

AAN DE SLAG

In dit boek werken we met drie verschillende programma's die ongeveer allemaal hetzelfde kunnen: ChatGPT, Copilot en Gemini. U hoeft er niets voor op uw computer of mobiele apparaat te installeren, want alles werkt in de webbrowser – het zijn websites. Dat is wel zo veilig en overzichtelijk. Vanzelfsprekend hoeft u niet alle drie de programma's tegelijk te gebruiken; het staat u vrij om er slechts één te kiezen. In dit boek leest u ook wat de (vaak subtiele) verschillen tussen de drie programma's zijn. Niets weerhoudt u ervan snel met deze (écht) leuke technologie aan de gang te gaan!

Voordat u dat doet wil ik u echter vragen dit boek te registreren; zie hiervoor de informatie enkele pagina's terug. Wanneer u dit boek registreert sturen we u een e-mail met een koppeling naar de gratis chatbot die bij dit boek zit. Deze chatbot kent de inhoud van dit boek, en nog veel meer. Net zoals u de AI-programma's in dit boek vragen kunt stellen, kunt u onze chatbot ook vragen stellen (bij voorkeur over de inhoud van dit boek), bijvoorbeeld om een onderdeel samen te vatten of een onderwerp nader toe te lichten. U kunt de chatbot zelfs vragen uw kennis te testen!

Tot slot: ik hoor als zestigplusser inmiddels zelf tot de doelgroep van dit boek, dus we zijn vrienden onder elkaar, zullen we maar zeggen. Ik heb me dan ook de vrijheid gepermitteerd u vanaf de komende pagina's met 'je' aan te spreken. En ik niet alleen: ook ChatGPT doet dat. Want sommige delen van dit boek zijn geschreven door ChatGPT. Ik heb het programma daarbij 'getraind' met de instructie om op een bepaalde manier te antwoorden en dat in de je-stijl te doen; AI-gemak dient de mens immers, nietwaar? Ik wens u veel leesplezier!

Bob van Duuren

HOE HET BEGON – EEN STUKJE AI- GESCHIEDENIS

HOE HET BEGON – EEN STUKJE AI-GESCHIEDENIS

DE VROEGE DAGEN VAN AI

Het idee van kunstmatige intelligentie (AI, *artificial intelligence*) is eigenlijk al best oud. In de jaren vijftig van de vorige eeuw begonnen wetenschappers te dromen van machines die konden denken zoals mensen dat doen. Een van de bekendste pioniers op dit gebied was Alan Turing, een Britse wiskundige. Hij beschreef in 1950 een gedachte-experiment dat later bekend werd als de Turing-test: een soort spel waarin een computer probeert een mens te overtuigen dat hij ook een mens is.

Rond diezelfde tijd werd AI ook echt een ‘vakgebied’. In 1956 kwamen onderzoekers bij elkaar op een zomerschool in Dartmouth (VS). Daar werd de term artificial intelligence voor het eerst gebruikt.

Beeld van Alan Turing
in Sackville Gardens,
Manchester, Ver-
enigd Koninkrijk.
Foto Paul Hermans,
CC BY-SA 4.0.

DE EERSTE AI-PROGRAMMA'S

In de jaren vijftig en zestig kwamen de eerste echte AI-programma's tot leven. Een daarvan was Logic Theorist, ontwikkeld door Allen Newell, Herbert A. Simon en Cliff Shaw rond 1955/1956. Dit programma was in staat om wiskundige stellingen te bewijzen. Hoewel het simpel is verge-

leken met wat we nu hebben, was het destijds een enorme doorbraak. Het liet zien dat computers niet alleen cijfers kunnen kraken, maar ook logisch kunnen redeneren.

In de jaren zestig begon AI zich verder te ontwikkelen met projecten zoals ELIZA, een programma van Joseph Weizenbaum (MIT) dat gesprekken kon voeren alsof het een psychotherapeut was. ELIZA was eigenlijk heel eenvoudig en werkte vooral met slimme ‘trucjes’, zoals het herhalen van woorden uit jouw zin. Toch maakte het indruk, omdat het leek alsof de computer echt begreep wat mensen zeiden.

Een niet bijster
bevredigend
‘gesprek’ met ELIZA.

Talk to Eliza by typing your questions and answers in the input box.

```
* I feel lonely
> Tell me more about such feelings.
* It's difficult
> Tell me more...
* Can you help me?
> Is it that you would like to be able to help you?
* Yes please!
> Are you sure about that?
* Absolutely.
> Tell me more...
```

DE OPKOMST VAN MACHINE LEARNING

In de jaren tachtig en negentig begon een nieuwe golf van AI-ontwikkeling, aangedreven door iets dat we nu *machine learning* noemen. In plaats van dat een computer alleen maar regels volgt die door mensen zijn geprogrammeerd, begon men computers te leren om te leren van data. Dit betekende dat een computer patronen kon ontdekken in grote hoeveelheden informatie, zonder dat iemand elke stap hoefde voor te schrijven. Een goed voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van spraakherkenning en vertaalsystemen. Later, vooral vanaf de jaren 2010, werd dit veel krachtiger dankzij snellere computers en veel meer data.

Machine learning legde de basis voor de moderne AI die we vandaag kennen. Het is wat Google gebruikt om zoekresultaten te verbeteren, wat sociale media zoals Face-

book en Instagram gebruiken om foto's te herkennen en wat spraakassistenten zoals Siri en Alexa mogelijk maakt.

AI VANDAAG: VAN SCIENCEFICTION NAAR WERKELIJKHEID

In de 21^e eeuw is AI niet langer alleen iets uit sciencefictionfilms. Het is overal om ons heen. AI helpt ons dagelijks, van het aanbevelen van films en muziek tot het verbeteren van medische diagnoses. Een van de grootste sprongen voorwaarts kwam met de opkomst van neurale netwerken en *deep learning*, een techniek die is geïnspireerd door hoe het menselijk brein werkt. Deze technologie maakt het mogelijk voor computers om complexe taken uit te voeren, zoals het herkennen van gezichten en het genereren van menselijke taal.

Sinds 2022 is deze zogeheten *generatieve AI* in een stroomversnelling gekomen, onder andere door ChatGPT en vergelijkbare AI-assistenten (Copilot, Claude, Gemini enzovoort). Ze kunnen teksten schrijven, samenvatten en vertalen, en ook beelden genereren. Het is soms moeilijk om te zien of iets door een mens of door een computer is gemaakt. Dit boek is daar een goed voorbeeld van: veel teksten zijn met generatieve AI opgesteld, en de illustraties zijn ook allemaal met AI gemaakt.

Een afbeelding gemaakt met een professionele AI-beeldgenerator (in dit geval Midjourney).

WERKING VAN AI SIMPEL UITGELEGD

WERKING VAN AI SIMPEL UITGELEGD

WAT IS GENERATIEVE AI?

Generatieve AI klinkt misschien ingewikkeld, maar eigenlijk is het idee best eenvoudig. Het is een soort kunstmatige intelligentie die nieuwe dingen kan maken, zoals teksten, afbeeldingen en tegenwoordig zelfs muziek en video. Vaak werkt het als een handige ‘assistent’: je typt (of spreekt) een vraag in en krijgt direct een nieuw stukje tekst of een nieuw beeld terug. In plaats van alleen maar bestaande informatie te herhalen, combineert generatieve AI wat het heeft geleerd tot iets nieuws. Denk aan een schilder die nieuwe schilderijen maakt door te kijken naar veel verschillende kunstwerken en vervolgens zijn eigen draai eraan geeft.

HOE LEERT GENERATIEVE AI?

Generatieve AI leert door heel veel voorbeelden te bekijken. Stel je voor dat je een AI leert om een gedicht te schrijven. Je zou het dan duizenden gedichten laten lezen, zodat het de patronen en stijlen kan herkennen. De AI bouwt zo een intern model van wat ‘een gedicht’ is. Wanneer je het vraagt om zelf een gedicht te maken, gebruikt het die kennis om iets nieuws te creëren. Het resultaat kan soms verrassend mooi zijn, en soms ook wat vreemd. Een voorbeeld: het volgende gedicht vat de kern van generatieve AI samen, waarbij het gebruik van Vondeliaanse taal en stijl de techniek verheft tot een kunstvorm. Het beschrijft hoe AI uit koude data iets nieuws en creatiefs kan voortbrengen, zoals een schilder of dichter dat zou doen. ChatGPT – een populair systeem voor generatieve AI dat in dit boek uitgebreid aan de orde komt – heeft het geschreven, op basis van één simpele vraag: “Ik wil een gedicht in de stijl van Joost van den Vondel dat hoofdstuk 2 samenvat”.

Van 't Kunstig Brein en Zijne Schepping

O geest, die eeuwig zoekt naar 't ware licht,
Ontluikend in het hart van ijs'ren kern,
Een schepping uit gedachten opgewicht,
Die 't wonder scheidt, waar kunst en weten stern.

Ziet hoe 't brein, dat met vezel en draad,
Een wereld weeft, gelijk aan 't mens'lijk zinnen,
De beelden maakt, die 't hart verblijdt of raad,
En woorden vloeit, als goud uit duizend pinnen.

't Vergaarde schrift uit vele woorden rijk,
Waarbij geen hand, maar stroom van denk' is vrij,
Verwekt een lied, een lofzang edel gelijk,
Uit cijfers koud tot kunst verheven zij.

De geest ontsluit nieuwe werelden, groot,
Waar eens de droom, nu werkelijkheid bestaat,
In 't brein van staal wordt 't kunstwerk vroeg ont-
boot, En toont ons 't wonder: 't hart van AI's
gelaat.

Maar met evenveel gemak genereert ChatGPT een gedicht
in de stijl van Jules Deelder:

AI in de stad

Koude bytes, warme gedachten
Stalen breinen, nieuwe krachten
Woorden rollen, zonder mensenhand
Draadloos netwerk, nieuwe brand

Deed ik 't of deed 't zichzelf?
Schuift door 't net als een schim
Woordenstromen, zonder rem
Gedichten, beelden, 't is geen spel

Stalen neuronen, creatief en vrij
Knallen eruit, dit is AI
Geen vlees en bloed, maar siliconen ziel
De toekomst komt, of je wil of niet, als 't even kan

Niks oude meesters, niks verf en doek
Hier draait 't om data, dat is de hoek
Een wereld gecreëerd, zonder hand te zien
Welkom in de stad, waar AI regeert, misschien

Het proces van leren en creëren is mogelijk dankzij iets dat neurale netwerken wordt genoemd. Deze netwerken werken een beetje zoals onze hersenen: ze verwerken informatie in lagen en kunnen daardoor heel complexe patronen leren herkennen. Dit maakt het mogelijk voor de AI om bijvoorbeeld in te schatten welke woorden goed bij elkaar passen in een zin, of welke kleuren mooi samenkomen in een afbeelding.

WAT MAAKT GENERATIEVE AI ZO BIJZONDER?

Het bijzondere aan generatieve AI is dat het niet alleen maar herhaalt wat het heeft geleerd, maar nieuwe combinaties kan maken. Dat voelt soms heel creatief: het kan iets maken dat je niet eerder zo hebt gezien of gehoord. Het is alsof je een doos met LEGO-stenen hebt: de AI leert eerst wat elke steen is en hoe je ze kunt combineren. Vervolgens kan het zelf nieuwe bouwwerken verzinnen die niemand ooit eerder precies zo heeft gemaakt. Let wel: AI kan daarbij ook weleens iets ‘verzinnen’ dat niet klopt. Daarom is controleren belangrijk (daar komen we later op terug).

Een goed voorbeeld hiervan is een beeldgenerator zoals DALL·E. In ChatGPT kun je tegenwoordig zelfs direct vragen: “Maak een afbeelding van ...”, en je krijgt een nieuw plaatje terug. Je kunt bijvoorbeeld vragen om een afbeelding van “een kat die viool speelt”, en de beeldgenerator

zal proberen om dat voor je te maken. Dit is mogelijk omdat de AI heeft geleerd hoe katten eruitzien, wat een viool is en hoe de twee samen zouden kunnen worden afgebeeld. Vaak kun je ook een bestaande foto laten aanpassen, bijvoorbeeld door de achtergrond te veranderen of iets toe te voegen.

De mogelijkheden met beeldgeneratie zijn eindeloos.

Zelf uitproberen: zo werkt generatieve AI

Vanzelfsprekend is in een kader als dit niet 'even' uit te leggen hoe generatieve AI werkt. Maar het volgende spelletje illustreert het wel degelijk. Neem een groep van bijvoorbeeld vijf personen en bedenk een thema, zoals 'vakantie'. Persoon 1 zegt een woord, persoon 2 zegt het tweede woord enzovoort. De enige eis is dat elk vervolwoord zo moet aansluiten, dat een correcte Nederlandse zin wordt gevormd. Na persoon 5 gaat persoon 1 verder. Niemand weet wat het volgende woord gaat worden, maar iedereen weet wat er al gezegd is. Bijvoorbeeld:

- Persoon 1: ik
- Persoon 2: ga
- Persoon 3: op

- Persoon 4: reis
- Persoon 5: met
- Persoon 1: mijn
- Persoon 2: hond

Maar voor hetzelfde geld zou de conversatie als volgt zijn verlopen:

- Persoon 1: ik
- Persoon 2: wil
- Persoon 3: naar
- Persoon 4: de
- Persoon 5: Malediven
- Persoon 1: om
- Persoon 2: te
- Persoon 3: zwemmen

Zo werkt generatieve AI ook: het berekent welke vervolgoordden het meest logisch en waarschijnlijk zijn (op basis van wat het heeft geleerd) en kiest daaruit één optie. Soms is die keuze heel voorspelbaar, soms wat ‘avontuurlijker’; dat kan verrassend creatief uitpakken. Daarom krijg je, als je ChatGPT (of een van de andere AI-toepassingen) twee keer exact hetzelfde vraagt, vaak twee antwoorden die inhoudelijk *vergelijkbaar* zijn, maar zeker niet *identiek*. En dat lijkt erg op de gang van zaken in het echte leven: vraag mij ‘Bob, wat komt er kijken bij het schrijven van een boek’, dan geef ik een antwoord. Stel me diezelfde vraag drie dagen later en je krijgt een antwoord dat erop lijkt, maar dat zeker niet woord voor woord hetzelfde is!

WAT GEBEURT ER ONDER DE MOTORKAP?

Onder de motorkap van generatieve AI gebeurt er heel wat. Wanneer je bijvoorbeeld een vraag stelt aan ChatGPT, zoals “Schrijf een kort verhaaltje over een hond in een park”, begint de AI eerst met het analyseren van je

verzoek. Het kijkt naar de woorden die je hebt gebruikt en probeert te achterhalen wat je precies bedoelt.

Vervolgens gebruikt de AI zijn interne model om een passend antwoord te maken. Dit model is getraind op gigantische hoeveelheden tekst van onder andere het internet, dus het heeft veel voorbeelden gezien van verhaaltjes over honden, parken en nog veel meer. Daarom kan het razendsnel iets samenhangends schrijven, maar het kan ook weleens een detail missen of een 'feit' verzinnen.

Tot slot begint de AI het verhaaltje te schrijven, woord voor woord, terwijl het probeert om grammaticaal correct te blijven en een logisch verhaal te vertellen. Dit hele proces gebeurt in luttele seconden. En dit is het resultaat:

Bobby's grote ontdekking

Op een zonnige namiddag rende Bobby, een vrolijke bruine labrador, door het park. Zijn oren flapperden in de wind terwijl hij de paden volgde die hij zo goed kende. Het park was zijn favoriete plek; hier kon hij vrij rondrennen, snuffelen aan de struiken en spelen met de andere honden die hij onderweg tegenkwam.

Vandaag was anders. Terwijl Bobby langs de vijver rende, rook hij iets nieuws. Het was een geur die hij nog nooit eerder had geroken, een mengeling van zoetheid en iets onmiskenbaar wilds. Hij volgde zijn neus, die hem leidde naar een groepje hoge struiken aan de rand van het park, vlakbij de oude eik.

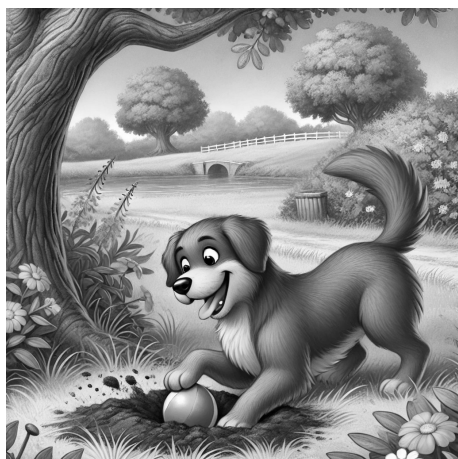
Met zijn neus laag bij de grond snuffelde hij door het gras en de bladeren totdat hij bij een klein hoopje aarde kwam. Bobby begon te graven, zijn poten vlogen door de aarde terwijl hij enthousiast verder groef. Na een paar minuten stuitte hij op iets hards.

Voorzichtig duwde hij met zijn snuit en ontdekte een oude, half begraven speelgoedbal. De bal was bedekt met modder en bladeren, maar voor Bobby was het de grootste schat die hij ooit had gevonden.

Met de bal stevig in zijn bek rende Bobby terug naar zijn baasje, zijn staart kwispelde als een bezetene. Zijn baasje, een oudere man met een grijze baard, lachte toen hij Bobby zag aankomen. "Wat heb je daar gevonden, jongen?" vroeg hij, terwijl hij de modderige bal van Bobby aannam.

Bobby sprong op en neer, vol trots over zijn vondst. Zijn baasje gooide de bal en Bobby rende erachteraan, dolgelukkig met zijn nieuwe schat. Vanaf dat moment werd de bal zijn favoriete speeltje, en elke keer dat ze naar het park gingen, groef Bobby hem opnieuw op, als een dierbare herinnering aan de dag waarop hij zijn eigen schat ontdekte.

Zo'n verhaaltje is misschien geen literatuurprijswinnaar, maar het laat wel goed zien hoe snel een AI een samenhangende tekst kan maken. Later in dit boek gaan we in op hoe je zulke teksten kunt bijschaven en controleren.

Vanzelfsprekend gebruiken we AI voor een bijbehorende afbeelding.